

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ЛІНГВОКОГНІТИВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СУДОВИХ
ПРОЦЕСІВ (НА МАТЕРІАЛІ ЮРИДИЧНИХ ТРИЛЕРІВ ДЖОНА
ГРІШЕМА)»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи Angb1– M17
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))

Посітко Анастасія Євгенівна

Керівник: Кришталюк Г. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент: Уманець А. В.,
завідувач кафедри іноземних мов,
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський – 2018 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУДОВИХ ПРОЦЕСІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЗІ	9
1.1 Судовий дискурс як підвид юридичного дискурсу.....	9
1.1.1 Визначення судового дискурсу.....	13
1.1.2 Судовий дискурс в сучасних лінгвістичних дослідженнях та напрямки його дослідження	15
1.1.3 Судовий процес як складник судового дискурсу.....	20
1.2 Композиція судового дискурсу як основний чинник вибору комунікативних стратегій і тактик у ході судового засідання.....	22
1.3 Жанрова специфіка судового дискурсу і його мовна реалізація.....	28
1.4 Когнітивне підґрунтя дослідження судового процесу в дискурсі.....	39
1.5 Методика лінгвокогнітивного дослідження судових процесів в американській прозі.....	41
Висновки до розділу	44
РОЗДІЛ 2 КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ УЧАСНИКІВ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ	47
2.1 Стратегії і тактики судді	47
2.1.1 Глобальні	50
2.1.2 Локальні	50
2.2 Комунікативні тактики та стратегії створення образу підсудного.....	54
2.3 Прийоми і тактики прокурора	60
2.3.1. Етап залучення уваги.....	60
2.3.2. Етап огляду представлених доказів.....	65
2.3.3. Етап фінального звернення до колегії присяжних.....	71
2.4. Прийоми і тактики адвоката.....	75

2.4.1. Етап залучення уваги.....	76
2.4.2. Етап огляду представлених доказів.....	81
2.4.3. Етап фінального звернення до колегії присяжних.....	87
Висновки до розділу.....	91
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА.....	103
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	103

ВСТУП

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується увагою до явищ та процесів, які раніше вважалися такими, що виходять за рамки власне лінгвістики. Взаємодія лінгвістики з іншими науками дозволяє виявити новий рівень вивчення мовних явищ. Однією з актуальних проблем сучасної лінгвістики зараз є дослідження специфіки судового дискурсу: визначення принципів диференціації судової комунікації, їх характеристика, аналіз особливості їх взаємодії в межах одного дискурсу, гендерна мовна поведінка і т.ін.

Аналіз саме американського судового дискурсу дозволяє враховувати широке коло лінгвальних та позалінгвальних факторів, які впливають на відбір мовних засобів. Інститут суду в США має національно-специфічні риси через федеральну систему держави та правову традицію країни. Когнітивно-комунікативна діяльність в межах цього інституту – американський судовий дискурс охоплює жанри, провідним з яких є судові засідання, що володіє усіма дискурсотвірними рисами. Дискурсивна стратегія не належить до цих рис, оскільки різні учасники реалізують різні стратегії в американському судовому дискурсі. Так, наприклад, існування суду присяжних в американському праві визначає свої особливості використання мовних засобів у судовому дискурсі, тому така соціально-рольова конфігурація судового процесу за участю присяжних виступає дискурсоутворюючим фактором і може різнитися від судового дискурсу в інших країнах.

Обираючи судовий дискурс об'єктом лінгвістичних досліджень сучасна лінгвістика, поки що не надає комплексних досліджень комунікативного, прагматичного, соціолінгвістичного, лінгвокогнітивного, риторичного аспектів мови та мовлення в юриспруденції.

Актуальність роботи обумовлюється підвищеним інтересом до ролі цього типу дискурсу в суспільному житті, а також особливостями його лексичного

інвентарю. Сфера судової комунікації є все більш значущою, зважаючи на прийняття реформ, спрямованих на гуманізацію сучасних судових систем. У зв'язку з цим вивчення способів і механізмів мовного впливу в рамках судового дискурсу є важливою частиною таких напрямків, як юрислінгвістика та когнітивна лінгвістика. Крім того, актуальність визначається тим, що дослідження відповідає загальній спрямованості сучасного мовознавства на вивчення прагматичного аспекту мови, на встановлення зв'язку між ситуативними факторами та особливостями мовної поведінки учасників комунікації. Також актуальність дослідження судового дискурсу очевидна, оскільки до останнього часу аналізу піддавалися переважно судові промови, тобто монологічні висловлювання в залі суду. Окремі спроби дослідження діалогічного взаємодії між учасниками судового процесу вимагають подальшого розвитку і впорядкування. Дане дослідження покликане, наскільки можливо, заповнити прогалини в загальній картині судової комунікації.

Об'єктом дослідження є судові процеси, представлені у фрагментах англomовного судового дискурсу.

Предмет дослідження – загальні і специфічні, когнітивно-прагматичні та мовні характеристики поведінки учасників судового процесу в різних ситуаціях спілкування в залі суду та на різних етапах судового дослідження, тактики та стратегії учасників судового процесу, спираючись на юридичні трилери американського письменника Джона Грішема.

Мета дослідження – виявити механізми лінгвокогнітивної репрезентації судових процесів, дослідити мовлення, що застосовується його учасниками в рамках судового дискурсу та їхні стратегії і тактики, як фактори успіху сприйняття впливу.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити поняття навіювання в судовому дискурсі, а також описати основні принципи і механізми реалізації впливу, що забезпечують його успіх;

- виявити композиційне членування кожного етапу виступу професійних учасників судового процесу і вказати їх основні цілі;
- описати реалізацію навіювання учасників судового процесу на різних етапах судового засідання.

Наукова новизна роботи полягає у спробі поглянути на ряд механізмів, які використовуються в когнітивній лінгвістиці для пояснення мови, і виявити їхні можливості у поясненні поведінки учасників судового процесу. Дослідження допомогло розглянути судовий дискурс з нової когнітивно-прагматичної точки зору, а також зрозуміти мовленеву поведінку його учасників. Дане дослідження дозволило розглянути судовий дискурс з погляду його самих учасників, лінгвокогнітивного аспекту та мовної репрезентації судових поцесів. Виконане дослідження є першим комплексним і всебічним висвітленням проблеми реалізації механізмів навіювання в рамках американського судового дискурсу на кожному етапі виступу прокурора і адвоката, а також вивченням питання взаємозв'язку мовної особистості оратора з принципами вибору тих чи інших стратегій і тактик, що обумовлюють успіх навіювання.

Методологічною базою дослідження слугували принципи лінгвокомунікативного та дискурсивного аналізу. Було застосовано методи прагматично-когнітивного, контекстуально-функціонального, риторичного та зіставного аналізу, які дозволили розглянути судовий дискурс з погляду його самих учасників, лінгвокогнітивного аспекту та мовної репрезентації судових поцесів. Сучасними дослідниками ще не було комплексно і всебічно висвітлено проблему реалізації механізмів навіювання в рамках американського судового дискурсу на кожному етапі виступу прокурора і адвоката. Крім того, ще не були розглянуті питання взаємозв'язку мовної особистості оратора з принципами вибору тих чи інших стратегій і тактик, що обумовлюють успіх навіювання.

Теоретичне значення даного дослідження полягає в тому, що в роботі уточнюються способи, методи і механізми мовного впливу, конкретизується поняття навіювання, наводиться чітка функціонально обумовлена класифікація

видів мовної дії, які застосовуються в судовому дискурсі, що в сукупності може мати цінність для таких напрямків теорії мови, як когнітивна лінгвістика, теоретична і прикладна лінгвістика, прагмалінгвістика, соціолінгвістика, юрислінгвістики і т.д.

Практичне значення визначається тим, що результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці теоретичних курсів когнітивної лінгвістики, а також ряду спецкурсів з теорії дискурсу, соціолінгвістики, прагмалінгвістику і психології. Матеріал роботи може також бути використаний в рамках викладання професійної англійської мови, послужити теоретичною базою при розробці курсів судової риторики.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати дослідження обговорювались на двох наукових конференціях: V Міжнародна студентська Інтернет-конференція «Англійська мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти», VI Міжнародна студентська Інтернет-конференція «Англійська мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти».

Публікації. Основні положення дослідження відображені в «Збірнику наукових праць студентів і магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Іван Огієнка» у статті «Лінгвостилістична репрезентація судових процесів (на матеріалі кримінальний романів Джона Грішема).

Матеріалом дослідження послужили романи американського письменника Дж. Грішема, а саме: «The Appeal», «Fourd County», «A Time to Kill», «The Last Juror», «Theodore Boone: Kid Lawyer».

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота, загальним обсягом 104 сторінок, складатися зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаних джерел, довідкової літератури та джерел ілюстративного матеріалу.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються об'єкт, предмет, мета і актуальність роботи, вказуються методи, що

застосовуються в роботі, обґрунтовуються наукова новизна, теоретична і практична значущість, викладаються основні положення, які виносяться на захист.

У **першому розділі** «Лінгвокогнітивні засади дослідження судових процесів в американській прозі» висвітлюються теоретичні основи судового дискурсу, розглянуто його як підвид юридичного дискурсу, а також його жанрові, композиційні та стилістичні особливості. Досліджено когнітивне підґрунтя судового процесу в дискурсі та лінгвокогнітивні дослідження судових процесів в американській прозі.

У **другому розділі** «Комунікативно-когнітивні тактики і стратегії учасників судового процесу» виявлено механізми реалізації впливу та навіювання на учасників судового процесу; досліджено використання надієвіших тактик і стратегій прокурора й адвоката на етапах залучення уваги, огляду представлених доказів та фінального звернення до колегії присяжних.

У **висновку** узагальнюються результати роботи, окреслюються перспективи подальшого дослідження.

Список використаних джерел включає 72 позиції, які представляють наукову літературу, використану для дослідження. **Довідкова література** складає 5 позицій, які вказують на використані словники.

Список джерел ілюстративного матеріалу містить 5 позицій з юридичними трилерами Джона Грішема.

ВИСНОВКИ

В ході даного дослідження був проаналізований судовий дискурс і тактики та стратегії його учасників. З огляду на багатогранності дискурсу, надається можливість вживання даного поняття в різних його значеннях в рамках дослідження судового дискурсу. Під терміном «судовий дискурс» розуміється особливий тип юридичного дискурсу, а також тип інституційного дискурсу, семіотичний простір якого характеризується сукупністю вербальних і невербальних знаків, які формують як інституційні, так і неінституційні форми спілкування, в яких суб'єкт, адресат або зміст (або хоча б одна їх цих складових) мають відношення до юриспруденції або зустрічаються в рамках перетину даного дискурсу з іншими типами дискурсу.

Як різновид юридичного дискурсу судовий дискурс – це інституційний тип спілкування, в якому присутній певний тип сценарію і ритуалу, цілями яких є встановлення причастності, або ж ні його основного агента, можна навіть сказати адресата – підсудного – до порушення закону.

Щодо учасників судового процесу, то їх можна назвати конститутивними ознаками судового дискурсу. Враховуючи вище зазначене, тобто те, що дискурс це комунікативний акт, що він має певних учасників, які спілкуються за певним сценарієм, адресат і мовець, можна зробити висновок, що судовий дискурс має предметно-логічну будову. Це визначає його складну композиційну та лінгвостилістичну структуру.

Судовий дискурс, зокрема і його жанрова специфіка, на відміну від усіх інших типів дискурсів, чітко регламентований екстралінгвістичними чинниками: процесуальним законодавством, рівнем юридично-комунікаційної підготовки і функціями учасників, високим ступенем емоційної напруги, визначеної зацікавленістю учасників судових слухань

результатом розгляду кримінальних, цивільних, адміністративних справ тощо.

Протягом судового засідання різні учасники реалізують інтенції різних типів, залежно від своєї процесуальної компетенції, повноважень та етапу судових слухань. Можна констатувати, що в судовому дискурсі реалізуються інформативні, імперативні, оцінні мовленнєві жанри, щоправда, найчастіше вони виявляються в різноманітних змішаних варіантах з домінуванням одного типу.

Аналіз судового дискурсу за критеріями дає можливість говорити про такі мовленнєві жанри: оголошення справи, оголошення явки присутніх, роз'яснення прав та обов'язків учасників процесу, оголошення складу суду, роз'яснення права відводу суду, заявлення клопотань, доповідь судді за справою, оголошення обвинувального висновку, позовної заяви, скарги, роз'яснення підсудному суті обвинувачення, показання підсудного, допит підсудного, допит свідків, потерпілого, оголошення висновку експерта (якщо ткий існує), допит експерта (при необхідності), оголошення показань свідків. пояснення учасників процесу.

Проблему жанрового складу американського судового дискурсу можна визначити, виходячи з різних критеріїв. Приміром, пропонується такий перелік жанрів як «судовий допит», «напутнє слово головуючого, або *summing-up*», «рішення та вирок суду».

Вплив є невід'ємною частиною будь-якого судового виступу. Це комплексне явище. На відміну від існуючого раніше уявлення про навіювання, як про спосіб мовного маніпулювання, в роботі стратегія навіювання розглянута, як такий вид вербально і невербально вираженої мовної дії, при якому будь-які установки сприймаються об'єктом без критичної оцінки, апріорі.

В ході даного дослідження було проаналізовано основні механізми впливу, що застосовуються прокурорами, адвокатами та суддями в рамках

судового дискурсу, досліджено когнітивне підґрунтя судових процесів у дискурсі та доведено, що судовий процес є втіленням судового дискурсу в залі суду.

Було виявлено, що процесуальний порядок виступів адвокатів, прокурорів передбачає етапи залучення уваги, етап представлення доказів і етап фінального звернення. На кожному з перерахованих етапів відзначається внутрішнє композиційне членування.

Дослідження показало, що на етапі залучення уваги реалізується ряд тактик, спрямованих на «занурення» присяжних в обставини справи, що розглядається, а також підготовку і створення потреби в реалізації необхідної оратору установки. Етапі представлення доказів має на меті непрямий вплив на членів колегії за допомогою постановки різного роду конкретних питань.

Фінальне звернення характеризується навіювання на винесення обвинувального або виправдувального вироку.

Вступна заяву прокурора ґрунтується на «атакуючій» психологічній послідовності, вираженої стратегією створення різко негативного емоційного фону в свідомості присяжних за допомогою використання таких основних сугестивних тактик, як тактика «маркування» підсудного, тактика привернення уваги до потерпілих, тактика призову до свідомості.

Вступне слово адвоката має на увазі використання «Оборонної» стратегії, що виражається в застосуванні стратегії з подальшою реалізацією стратегії навіювання та створення позитивного емоційного фону в свідомості членів колегії. Обидві стратегії знаходять своє відображення в застосуванні таких тактик, як тактика зміни об'єкта уваги, тактика «Пошуку ворога», тактика явної невинності підсудного. Основна частина виступу прокурора / адвоката є етап представлення доказів, що реалізується за допомогою прямого або перехресного допиту.

У фінальній промові прокурора спостерігається вживання стратегії абсолютної винності підсудного та призову до винесення обвинувального

вироку. Мова прокурора характеризується зверненням до здорового глузду і використанням логіки при аналізі наявних фактів у справі.

Вибір стратегій в фінальній промові адвоката ґрунтується на позиції сторони захисту, інформації у справі і особистої оцінки шансів на успіх. Даний етап передбачає використання стратегії абсолютної невинуватості підсудного, стратегії визнання часткової винуватості підсудного або стратегії визнання і обґрунтування здійсненого злочину, які виражаються на основі тактики вираження подяки присяжним, тактики зміни об'єкта уваги, тактики «пошуку ворога», тактики явної невинності підсудного. Вплив прокурора і адвоката в ході судового процесу виходить з особливостей мовної особистості, які обумовлюють вибір їх стратегій і тактик.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреевский С. А. Защитительные речи : учеб. пособ. Москва : СПб, 1999. 595 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека : учеб.пособ. Москва : Языки русской культуры, 1992. 896 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : навч. посібн. Київ : Академія, 2004. 344 с.
4. Верещагин Е. М., Ротмайр Р. В. Речевые тактики призыва к откровенности : навч. посіб. Волгоград : Російська юстиція, 1992. 321 с.
5. Все про мовному взаємодії судді і допитуваного в ході судового допиту. *Вісник Тамбовського університету*. 2010. № 96, С. 14–17.
6. Голев Н. Д. Юридический аспект языка в лингвистическом освещении. Проблемы и перспективы : учеб. пособ. Барнаул : Вестник Европы, 1999. 428 с.
7. Губаева Т. В. Словесность в юриспруденции. *Издательство Казанского университета*. 1995. № 7, С. 37–56.
8. Гусаренко С. В. О степенях референциальной определенности пропозиции высказывания. Корпоративная среда как фактор формирования стратегий и тактик лингвистического образования в аспекте социального заказа : учеб. пособ.. Ставрополь : Логос, 2011. 157 с.
9. Дейк ван Т. А. Дискурс и власть : репрезентация доминирования в языке и коммуникации : учеб. пособ. Москва : Спутник +, 2013. 344 с.

10. Дубровская Т. В. Судебный дискурс : речевое поведение судьи : автореф. дисс. на соиск. научн. степ. докт. филол. наук : 10.02.19. Саратов, 2010. 39 с.
11. Дубровская Т. В. О речевом взаимодействии судьи с представителями обвинения и защиты в жанре судебного допроса. *Вестник Ленинградского государственного университета им. А. С. Пушкина. Сер. Филология.* 2009. Изд. 5. С. 135–147.
12. Ивакина Н. Н. Основы адвокатского красноречия : учеб. пособ. Москва : Полиграф сервис, 2002. 385 с.
13. Красовська Н. А. Судовий розгляд як конфліктний дискурс і його стратегії. *Вісник Нижневартівського державного гуманітарного університету. Сер. Риторика.* Вип. 148. 2010. С. 12–16.
14. Карабан В. И. Адресатность простых и сложных речевых актов. *Вестник Харьковского государственного университета.* Вып № 339. 1989. С. 51–54.
15. Крапивкина О. А. О персонифицированном характере современного юридического дискурса. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. Сер. Филология.* 2010. Вып 4. С. 27–51.
16. Корнилова Е. Н. Риторика – искусство убеждать. Своеобразие публицистической античной эпохи : учеб. пособ. Москва : УРАО, 1998. 208 с.
17. Косоногова О. В. Юридический дискурс: лингвопрагматика имени собственного. Понимание. Умение : учеб. пособ. Москва : Пресс-бук, 2008. 192 с.
18. Ларина Т. В. Категория вежливости в английской и русской коммуникативных культурах : монография. Москва : РУДН, 2003. 315 с.

19. Мальцева В. А. Речевые тактики судебного спора. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. 2011. № 8. С. 95–103.
20. Матюхина Ю. В. Развитие системы фатической метакоммуникации в английском дискурсе : дисс. ... на соиск. научн. ст. канд. филол. наук : 10.02.04 / Харьков, 2004. 214с.
21. Никифорова Э. Ш. Стратегии коммуникативного воздействия в аргументативно-суггестивных текстах (на примере текстов судебного дискурса английского, русского и казахского языков): дис. ... на соиск. научн. ст. канд. филол. наук : 10.02.20 / Челябинск, 2013. 222 с.
22. Палашевская И. В. Состязательный и персуазивный аспекты судебного разбирательства. Судовоговорение : мимодрама и повествование. Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики. *Вестник Воронежского государственного университета. Сер. Лингвистика*. 2011. Вып. 123. С. 46–53.
23. Палашевская И. В. Жанровая организация юридического дискурса: социолингвистический подход. *Вестник Удмуртского государственного университета. История и филология*. 2012. Сер. 5. С. 146–151.
24. Понамарьова Л. В. Стратегії і тактики мовлення судді в судовопроцесуальному дискурсі : *Теоретична і дидактична філологія* / за ред. М. Й. Зенкова. Переяслав-Хмельницький, 2010. С. 306–314.
25. Попов Р. А. Політичний дискурс: проблема теоретичної ідентифікації : теорія та практика вивчення : навч. посіб. Київ : ДІА, 2005. 380 с.

26. Пригарина Н. К. Об особенностях системы аргументации судебной речи. *Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. Дискурс в языке.* 2009. № 156. С. 31–34.
27. Разбегіна Н. В. Розвиток української юридичної термінології в умовах глобалізації : *Лінгвістичні дослідження* / за ред. Ю. А. Сафронова. Харків, 2013. С. 118 -164.
28. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США : монографія. Харків : ХПО, 2012. 360 с.
29. Сараева Н. А. Язык юридического дискурса : *Научный альманах Ставропол. отделения РАЛК.*. 2009. Вып. 7. С. 146–160.
30. Седов К. Ф. Анатомия жанров бытового общения : *Вопросы стилистики: Человек и текст* / за ред. Саратовского университета. Саратов.1998. Вып. 27. С. 9–20.
31. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми : підручник. Київ : Молодь, 2008. 300 с.
32. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Киев : Изд-во Вовчок, 2004. 336 с.
33. Сергеечева В. Практикум манипулятора. Выбор слабых мест : учебн. пособ. Питер : Новый мир, 2002. 256 с.
34. Стадії та порядок судового розгляду : методичний посібник. Дніпропетровськ : МЮУ. 2011. 198 с.
35. Стовповой А. Г. Уголовный процесс: курс лекций. Саратов : СПб. 2010. 208 с.
36. Стернин И. А. Практическая стилистика : учебн. пособ. Воронеж : Рипол – классик, 1996. 142с.
37. Сусов И. П. Введение в теоретическое языкознание: книга. Москва, 2010. URL: http://homepages.tversu.ru/~ips/1_04.html
(дата звернення : 18.04.2018)

38. Тархова Е. В. Анафора : ее типы, функции, их языковая репрезентация. Функции вопросов в судебном дискурсе. *Вестник Тамбовского университета. Сер. Лигвстика*. 2006. № 132. 201 с.
39. Тютюнова О. Н. Коммуникативные стратегии и тактики судебного дискурса : дис... на соиск. науч. ст. канд. филол. наук : 10.02.20 / Волгоград государственного университета. Волгоград, 2008. 247с.
40. Узнадзе Д. Н. Установка представляет собой предрасположение, определенную предуготовленность организма при поведенческих актах : учеб. пособ. Саратов : ЭНАС, 1966. 357 с.
41. Формановская Н. И. Речевой этикет и культура общения : учеб. Пособ. Москва : ЭКСМО, 1979. 159 с.
42. Фещенко О. В. Інституційність як дискурсологічна проблема. *когнітивна, соціо- та прагмалінгвістика* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. германістів., 18–17 жовт. Харків : Альфа-книга, 2010. С. 95–96.
43. Шарикова Л. А., Гейер В. Ю. Особенности юридического мышления через специфику правового дискурса и языка. *Вестник Тюменского государственного университета*. 2008. №1. С. 96–103.
44. Шевченко И. С. Историческая динамика прагматики предложения. Английское вопросительное предложение 16–20 вв. : монография. Харьков, 1998. 168 с.
45. Шевченко І. С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу : монографія. Харків : Альфа-книга, 2005. 118 с.
46. Штефан М. Й. Цивільний процес : навч. посіб. Київ : Молодь, 1997. 145 с
47. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації : монографія. Львів : Видавництво Старого Лева, 2009. 420 с.
48. Duranti A. The routinization of repair in courtroom discourse. *Language as an interactive phenomenon*. Cambridge : CUP, 1998. P. 322.

49. Eemeren F. H. A Systematic Theory of Argumentation : The pragmadiialectical approach. Cambridge : CUP, 2004. 224 p.
50. Fairclough N. Discourse, social theory and social research: the case of welfare reform . *Journal of Sociolinguistics*. 2000. № 4. P. 163–195.
51. Fairclough N. Language and Power. London, New York : Longman, 1989. 259 p.
52. Goodrich P. Legal discourse : Studies in linguistics, rhetoric and legal analysis. London : St. Martin's Press, 1987. 385 p.
53. Halliday M. A. K. Notes on Transitivity and Theme in English. *Journal of Linguistics*. 1967. № 18. P. 199–244.
54. Kameron E. Language, lawyers and politics. *The South African Law Journal*. 2001. № 56. P. 24–29
55. Lakoff R. My life in court. Chicago : University of Chicago Press, 1985. P. 171– 179.
56. Mey J. The Pragmatics of transition. Political discourse in transition in Europe. Amsterdam. Philadelphia : Open University Press, 1991. P. 25–34.
57. Mellinkoff D. The Language of the Law. Boston : Comedia Publishing Group, 1963. 526 p.
58. Philips S. Ideology in the Language of Judges: How Judges Practice Law, Politics and Courtroom Control. London : Oxford University Press, 1998. 205 p.
59. Solan L. M. The Language of Judges. Chicago : University of Chicago Press, 1993. 218 p.
60. Stubbs M. Discourse analysis: The sociolinguistic analysis of natural language. Chicago : The University of Chicago Press, 1983. 180 p.
61. Viljoen F. Look who is talking in the courtroom too! *The South African Law Journal* : 1992. № 82. P. 42–44.

62.USConstitution. URL: USConstitution.net. 3 Jan. 2011. 27 Feb. 2011

(дата звернення: 28.03.2018)

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

63. Бахтин М. М. Собрание сочинений : Русские словари : в 6 т. Москва : Русские словари, 1996. 732 с.

64. Энциклопедический словарь справочник. Москва : ИНФРА-М, 2003. 574.с

65. Краткий словарь терминов лингвистики текста / за ред. Т. М Николаевой. Москва : Пилигрим, 1978. 472с.

66. Словник основних термінів когнітивно - дискурсивної лінгвістики / за ред. А. П. Мартинюка. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 196 с

67. Юридичні терміни. Глумачний словник. 2-ге вид / за ред. В. Г. Гончаренка. Київ, 2014. 320 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

68.Grisham J. R. A time to kill. URL : <https://novel12.com/a-time-to-kill/chapter-ten-999867.htm> (дата звернення : 15.07.2018)

69.Grisham J. R. Ford County. URL : <http://www.jgrisham.com/ford-county/> (дата звернення : 10.08.2018)

70. Grisham J. R. Theodore Boone : Kid Lawyer. URL : <http://www.jgrisham.com/books/theodore-boone-kid-lawyer/> (дата звернення : 14.09.2018)
71. Grisham J. R. The Last Juror. URL : https://www.goodreads.com/book/show/5346.The_Last_Juror (дата звернення : 28.09.2018)
72. Grisham J. R. The Appeal URL : <https://www.8novels.net/thrillers/6466.html> (дата звернення : 05.10.2018)